

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію **Пивоварової Ганни Сергіївни** на тему:
«Формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи у процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Усебічний аналіз дисертаційної роботи Пивоварової Ганни Сергіївни на тему «Формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи у процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО» дає змогу зробити комплексний висновок щодо її актуальності, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної та практичної цінності, а також дозволяє надати загальну оцінку дисертації.

Актуальність теми дисертаційної роботи здобувачки не викликає сумнівів і обґрунтована низкою чинників. Сучасні суспільні процеси, зокрема євроінтеграційні тенденції, гуманізація освіти, утвердження компетентнісного підходу, актуалізують необхідність підготовки вчителя нового типу – носія культурних, духовних і громадянських цінностей. У цьому контексті соціально-гуманітарна робота закладів вищої освіти постає як важливий ресурс формування ціннісної сфери майбутнього педагога.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що авторкою: вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи в процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО; визначено сутність поняття «культурні цінності майбутнього вчителя початкової школи», подано їх структуру, критерії, показники та рівні сформованості; набули подальшого розвитку підходи до організації соціально-гуманітарної роботи у ЗВО як засобу ціннісного розвитку особистості.

Структура дисертації є логічною та відповідає поставленій меті й завданням дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Позитивним вважаємо наявність значної кількості публікацій здобувачки, у тому числі, у наукометричній базі Web of Science, а також широкої географії конференцій, у тому числі – за кордоном.

Перший розділ дисертації має теоретико-методологічний характер і присвячений комплексному обґрунтуванню проблеми формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи у процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО. Авторка логічно структурує розділ, послідовно розкриваючи наукову проблему, методологічні підходи, потенціал соціально-гуманітарної роботи та педагогічні умови досліджуваного процесу.

Нам імponує ґрунтовний аналіз стану досліджуваної проблеми у філософській, психолого-педагогічній та методичній літературі. Дослідниця розглядає формування культурних цінностей майбутніх учителів як складову їхньої професійної підготовки, що містить систему знань, поглядів, установок і норм, сформованих на основі національних та загальнолюдських культурних традицій. У роботі наголошується, що ЗВО відіграють ключову роль у формуванні світогляду майбутніх педагогів, їх здатності до критичного мислення, гуманістичного ставлення до суспільства та професійної діяльності.

Вагомими вважаємо і методологічні засади дослідження (підрозділ 1.2.), авторці вдало вдається обґрунтувати використання комплексу наукових підходів: аксіологічного, компетентнісного, діяльнісного, суб'єкт-суб'єктного, середовищного та технологічного. Такий підхід дозволяє розглядати формування культурних цінностей як цілісний багатокomпонентний процес, що охоплює особистісний розвиток здобувачів освіти, їх соціальну активність і професійну готовність.

Розкрито і аксіологічний потенціал соціально-гуманітарної роботи ЗВО. Г. С. Пивоварова переконливо доводить, що соціально-гуманітарна діяльність є

важливим інструментом формування культурних цінностей, оскільки забезпечує включення майбутніх педагогів у різні види діяльності: волонтерську, культурно-просвітницьку, громадську, наукову тощо.

Особливої уваги заслуговує підрозділ 1.4, у якому авторка обґрунтовує педагогічні умови формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи. Визначені умови логічно пов'язані з теоретичними положеннями дослідження та відображають системність організації соціально-гуманітарної роботи, інтеграцію навчальної та позааудиторної діяльності, активізацію суб'єктної позиції здобувачів освіти.

Другий розділ дисертаційної роботи має експериментально-дослідницький характер і присвячений упровадженню та перевірці ефективності педагогічних умов формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи у процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО. Структура розділу є логічною і послідовною: дослідниця подає діагностику вихідного рівня сформованості досліджуваного феномена, описує організацію формувального етапу експерименту та здійснює аналіз отриманих результатів.

Важливою перевагою другого розділу є те, що Ганна Сергіївна демонструє поетапність експериментальної роботи, що забезпечує поступове формування культурних цінностей. Отримані результати підтверджено методами математичної статистики, що свідчить про їх достовірність та обґрунтованість. Зазначено, що статистично значущі відмінності між показниками контрольної та експериментальної груп підтверджують ефективність запропонованих педагогічних умов.

Разом з тим, дозвольте зупинитись на певних зауваженнях та рекомендаціях, які, на нашу думку, потребують обговорення:

1. Уважаємо, що варто було б посилити в тексті дисертації аспект взаємозалежності між соціально-гуманітарною та виховною роботою в ЗВО.

Вказати на їх тотожність або відмінність у сучасних умовах діяльності вишів.

2. Робота тільки б виграла, якщо б авторка звернулась до іноземного досвіду соціально-гуманітарної / виховної роботи в ЗВО та окреслила провідні форми та методи роботи із здобувачами за кордоном у підрозділі 1.3.

3. Ганною Сергіївною виокремлено цілком логічні педагогічні умови, та подано модель їх реалізації. Натомість, у підрозділі 2.2. автор не згадує модель, а мова йдеться лише про реалізацію педагогічних умов.

4. У поданій моделі (параграф 1.3, стор. 126) варто було б відобразити і діагностичний блок (або діагностично-результативний), подаючи відповідні критерії та рівні сформованості культурних цінностей майбутніх педагогів.

5. Експериментальна частина описана доволі ґрунтовно, але варто було б підсилити текст узагальнюючими таблицями після кожного етапу реалізації педагогічних умов.

Натомість, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Дисертація **Пивоварової Ганни Сергіївни «Формування культурних цінностей майбутніх учителів початкової школи у процесі соціально-гуманітарної роботи ЗВО»** є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретико-практичне значення, відповідає чинним вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно наказу МОН України від 31.05.2019 №759) і Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її авторка, **Пивоварова Ганна Сергіївна**, заслуговує на присудження ступеня

доктора філософії у галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Рецензент:

докторка педагогічних наук, професорка
кафедри початкової освіти
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Марія ПОЧИНКОВА

Підпис *Починкової Марії*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Антоніюта Іванівна*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

